

BİLİNÇLİ İNTERNET KULLANIMI

Konuyu daha iyi anlayabilmek adına önemli birkaç kavramı tanımlayarak başlayacağız.

İlk kavram tabii ki "**İnternet**": Dünyadaki tüm bilgisayarları birbirine bağlayan, elektronik bir iletişim ağıdır.

Dünyadaki tüm insanları birbirine bağlayan bu devasa yapının içine girdiğimizde sorunlar yaşamamız kaçınılmazdır. Bu kaynaktan faydalanırken daha az sorun yaşamamız için İnternet'in tanımından sonra "Dijital Vatandaş" kavramından bahsedeceğiz.

Dijital vatandaş: teknolojinin gelişmesi ile resmi işlemleri, sosyal iletişim, eğitim, üretim gibi alanlarda bilgi teknolojilerini doğru kullanma becerisine sahip kişidir.

Peki, iyi bir dijital vatandaş nasıl olunur? Maddeler halinde inceleyelim.

İYİ BİR DİJİTAL VATANDAŞIN ÖZELLİKLERİ:

- Kimse ile paylaşmadığı güçlü bir şifresi vardır.
- Kendisini rahatsız eden birileri olursa hemen engeller.
- Bilgisayarını korur, emin olmadığı programları bilgisayarına indirmez.

- Sadece tanıdığı kişilerin davetlerini kabul eder.
- Kişisel bilgilerini (adres, telefon numarası vb.) internette paylaşmaz.
- Yorum yaparken her zaman sakın ve saygılı davranır.
- Eğer internetteyken sorun yaşarsa, zaman kaybetmeden bir yetişkinden yardım ister.
- İnternette bulduğu her bilgiye hemen inanmaz. Şüphelidir! Birden fazla kaynağı kontrol eder.
- Fotoğraf paylaşımlarına çok dikkat eder. Kendisine ait olmayan ya da birini kızdıracak bir fotoğrafı paylaşmaz.

İyi bir dijital vatandaş, ancak internette doğru davranışlar sergileyerek iyi bir profile sahip olabilir. Bunun için "İnternette doğru davran, İYİ GÖRÜN !!!" Şimdi de internette iyi görünme sırlarına ulaşalım.

İNTERNETTE İYİ GÖRÜNME İPUÇLARI:

- Fotoğraf, video, ses kaydı gibi paylaşımları yapmadan önce, içeriği tekrar düşün.
- Profilini koru ve kişisel bilgilerini herkesle paylaşma.
- Yaptığın yorumları, yazıları paylaşmadan önce bir kez daha gözden geçir.
- Öfke ile ani mesajlar yazma, öfkenin geçmesini bekle.
- İyi bir vatandaş ol ve gerçek hayatta yapmayacağın hiçbir şeyi, çevrimiçiyken de yapma. Her zaman saygılı, kibar ve duyarlı ol.
- İnsanların gizliliğine saygı duy.
- Arkadaş listeni, güvendiğin ve tanıdığın kişilerden oluştur. Tanımadığın kişilerden gelen istekleri kabul etme.
- İnternetin güvenli kalması için sakıncalı gördüğün içerikleri şikayet et / bildir.
- Kullandığın içeriğin kaynağını veya sahibini belirt.
- Kaynağını ya da yazarını bilmediğin, doğrulundan emin olmadığın içerikleri paylaşma.

Yeni bir soruyla daha derin düşünmeye çalışalım. Peki "İnternetteki tüm dijital vatandaşlar iyi mi?" Muhtemelen cevapların tümü "Hayır" olacaktır. Bizi böyle düşündüren hem normal hem de sanal ortamda yaşadığımız veya duyduğumuz olaylar. Özetle, biz ne kadar iyi bir dijital vatandaş olsak dahi kendimizi internette bu kurallara uymayan kötü niyetli kişilerden korumalıyız. Bu korumanın da ilk ve en önemli adımı internette kullandığımız şifrelerimizi "GÜÇLÜ ve GÜVENLİ" yapmaktır. Şimdi güçlü ve güvenli şifre oluşturma yöntemlerini öğrenelim.

GÜÇLÜ VE GÜVENLİ ŞİFRE OLUŞTURMA YÖNTEMLERİ:

- Kişisel bilgilerini koru. (Ad-soyad, e-posta, telefon, kimlik numarası, doğum tarihi, okul numarası vb. bilgileri şifrenin içinde kullanma.)
- Seninle ilgili kolay tahmin edilebilecek bilgileri kullanma. (Okulunun adı, tuttuğun takım, evcil hayvanının adı vb.)
- Şifrene mutlaka küçük-büyük harf, sayı ve bir sembol ekle. (Örneğin: B@l1k)
- Şifreni belirlerken bazı harfler ile rakamları değiştir. (Örneğin: B yerine 8, l l L yerine 1, S yerine 5, O yerine 0, g yerine 9 gibi rakamları şifrene yerleştir.)
- En az 8 (sekiz) karakter kullan.
- Şifreni düzenli olarak en az 2 ayda bir değiştir.
- Farklı internet siteleri veya e-posta hesapların için farklı şifreler kullan.
- Şifrelerini kimseyle paylaşma ve hatırlamak için bile olsa kaybolabilecek hiçbir yere yazma.
- Herkesin kullandığı bilgisayarlarda "şifreyi kaydet" özelliğini kullanma ve "hesaptan çıkış" yapmayı unutma.

Bu kuralları uyguladıkça internette daha da güçlenecek ve kendini güvende hissedeceksin. En azından artık şifren "12345678" veya "19051905" değil :) :) :

Tabi ki interneti kötü amaçlar için kullanan kişiler sadece şifrelerimiz ile ilgilenmiyorlar. Aslında sanal ortamda bıraktığımız tüm "Dijital Ayak İzlerimizin" peşindeler. Peki dijital ayak izi nedir?

Dijital ayak izi: interneti kullanırken oluşturduğunuz veri izidir. Ziyaret ettiğiniz web sitelerini, gönderdiğiniz mesajları, fotoğrafları ve e-postaları, izlediğiniz videoları, indirdiğiniz oyunları, yaptığınız yorumları, ve çevrim içi hizmetlere gönderdiğiniz bilgileri içerir.

Ne yazık ki dijital ayak izlerimiz içinde zarar verebilecekleri birçok alan var. Bu zararları da bize "Siber Tuzaklar" kurarak veriyorlar. Öyleyse şimdi de "Siber Tuzaklardan Nasıl Korunurum?" isimli bölüme geçelim.

SİBER TUZAKLARDAN NASIL KORUNURUM? :

- İnternette kimlik bilgilerini isteyen sitelere ve uygulamalara karşı dikkatli ol.
- Bedava hediyelerden, programlardan ve kazanacağını söyleyen yarışmalardan uzak dur.
- Eğlenceli gözükten anketler, senin hakkında bilgi toplamak için hazırlanmış olabilir. Doldurmadan önce bir kez daha düşün.
- Unutma! Güvenilir ve bilinen markalar veya kurumlar mesaj yoluyla senden şifre, kimlik bilgileri gibi kişisel bilgiler istemezler.
- Açılır pencerelerle (pop-up) gelen yarışma ve anketlere katılma.
- Şüpheli bulduğun mesaj veya e-postaların içindeki bağlantıya (linke) tıklama ve gönderilen dosyayı açma.
- Tanımadığın kişilerden gelen mesajları veya e-postaları açmadan önce tekrar düşün.
- İçeriğini arkadaşlarına da göndermeni isteyen e-postalar, seni ve arkadaşlarını riske atabilir. E-postayı sil ve arkadaşlarını uyar.
- İsteğin dışında kameranın veya mikrofونun açılmaması için, uygulamalara verdiği izinlere dikkat et ve kameranı kontrol et.
- Oyun oynamak için üye olmanı isteyen siteleri önce dikkatlice incele.

İyi bir dijital vatandaş olmak için birçok bilgi okudun ve umarım bu edindiğin bilgileri uygulayacaksın.